

FÉNYMAG

 termőföldtől az asztalig	Verzió:	NEBIH/3/1
	Készítette:	Izsák Zsuzsanna Dr. Matók György Poós Bernát
	Lektorálta:	Csapó József
	Hatályos:	2021.12.15.

Tartalomjegyzék

1 Bevezetés	5
2 Általános rész	5
2.1 Bejelentés kezdeményezése	5
2.2 Bejelentés elfogadása.....	5
2.3 Vizsgálat szüneteltetése, megszünése, bejelentések visszavonása, meghosszabbítása... 5	5
2.3.1 A vizsgálat szüneteltetése	5
2.3.2 Vizsgálat megszünése.....	6
2.3.3 Vizsgálat meghosszabbítása	6
2.4 Új fajtafenntartó bejegyzése.....	6
2.5 Bejelentések nyilvántartása.....	6
2.6 Fajtanév bejelentése	6
2.7 Egyéb általános tudnivalók	6
2.7.1 Elismerés utáni ellenőrzés.....	6
2.7.2 Felkerülés a nemzeti, az EU és az OECD fajtajegyzékre	7
2.7.3 Visszavonás a Nemzeti Fajtajegyzékről.....	7
2.7.4 A nemzeti Fajtajegyzéken való szereplés meghosszabbítása	7
3 Gazdasági értékvizsgálatok gyakorlati végrehajtása	7
3.1 Kísérleti helyek száma	7
3.2 Kísérlet időtartama.....	7
3.3 Kísérleti elrendezés tenyészterület, parcella méret	7
3.4 Vetőmag beküldése mennyiségi és minőségi előírások, határidők.....	8
3.4.1 Beküldendő vetőmag mennyisége	8
3.4.2 Vetőmag beérkezési határideje	8
3.4.3 Csávázás	8
3.4.4 Beküldés	8
3.5 Vetőmag szétosztás, kiszállítás	8
3.5.1 Kísérleti vetőmag maradékok tárolása, kezelése.....	8
3.6 Kísérlet beállítása	8
3.6.1 A terület kiválasztása	8
3.6.2 Tápanyag utánpótlás.....	9
3.6.3 Vegyszeres gyomirtás.....	9
3.6.4 Vetés.....	9
3.6.5 Kísérleti parcellák jelzése, kezelése.....	9
3.6.6 Növényápolás, növényvédelem	9
3.6.7 Öntözés	9
3.7 Betakarítás.....	9
3.8 Adat felvételezés és a megfigyelőívhez kapcsolódó fogalmak értelmezése	10
3.8.1 Vetési idő.....	10
3.8.2 Kelés napja	10
3.8.3 Bugahányás időpontja.....	10

3.8.4	Növénymagasság, növényhosszúság	10
3.8.5	Állóképesség.....	10
3.8.6	Technikai érettség napja	10
3.8.7	Aratás ideje	10
3.8.8	Termésmennyiség mérés	10
3.8.9	Szemnedvesség	10
3.8.10	Ezerszem tömeg	11
3.8.11	HI tömeg.....	11
3.9	Növénykórtani tulajdonságok.....	11
3.9.1	Köles üszög (Sporisorium destruens)	11
3.10	A fajták növénykórtani besorolása.....	12
4	A gazdasági érték megállapítása	13
4.1	Gazdasági értéket meghatározó tulajdonságok.....	13
4.1.1	termőképesség (14% víztartalomra korrigálva)	13
4.1.2	Állóképesség.....	13
4.1.3	Növénykórtani tulajdonságok	13
4.2	Előterjesztés szempontjai	13
4.2.1	Termőképesség	13
4.2.2	Állóképesség.....	13
5	Előterjesztés feltételei	13
6	Standardok használata.....	13
7	Tájékoztatás, adatközlés	14
7.1	Általános tudnivalók.....	14
7.2	Részeredmények közlése	14
8	Kísérlet elbírálása	14
8.1	A kísérlet elfogadása	14
8.2	A kísérlet kizárása.....	14
9	DUS vizsgálatok	15
9.1	Gyakorlati végrehajtása.....	15
9.1.1	Vizsgálati helyek száma	15
9.1.2	Vizsgálati időtartam	15
9.1.3	A fajta bejelentésének és visszavonásának határideje	15
9.1.4	A vetőmag beérkezésére, mennyiségére és minőségére vonatkozó előírások:	15
9.1.5	A vetőmag kezelése a vizsgálat befejezése után.....	15
9.1.6	Vizsgálati irányelv száma.....	15
9.2	Kísérletek beállítása és végrehajtása.....	16
9.2.1	Parcellák jelölése.....	16
9.2.2	Parcella adatok	16
9.2.3	Vetés módja	16
9.2.4	Vetés időpontja	16
9.2.5	Tőszámbeállítás	16
9.2.6	Öntözés	16

9.2.7	Növényvédelem	16
9.2.8	A vizsgálati minták begyűjtése	16
9.3	Tulajdonságtáblázat	16
9.4	Laboratóriumi vizsgálat	17
9.5	Gélelektroforézises vizsgálat.....	17
9.6	A DUS vizsgálati eredmények megállapítása, döntési szabályok	17
9.6.1	Megkülönböztethetőség	17
9.6.2	Egyöntetűség.....	17
9.6.3	Állandóság.....	17
9.7	Egyéb DUS vizsgálati tudnivalók.....	18
9.7.1	Kiértésítés.....	18
9.7.2	Állami elismerés meghosszabbítása.....	18
10	Előterjesztés tartalma	18
11	NÉBIH nemzetközi tájékoztatási kötelezettsége	19

Melléklet: BBCH Skála

1 Bevezetés

Magyarországon a növényfajták állami elismerését „A növényfajták állami elismeréséről, valamint a szaporítóanyagok előállításáról és forgalomba hozataláról” szóló 2003. évi LII törvény és annak végrehajtására kiadott „A növényfajták állami elismeréséről” szóló 40/2004. (IV. 7.) FVM rendelet (továbbiakban rendelet) szabályozza. A rendelet 2. § (1) szerint a növényfajták állami elismeréséhez és a növényfajta-oltalom megszerzéséhez szükséges kísérleti vizsgálatokat – a Fajtaminősítő Bizottság által jóváhagyott módszertan szerint - a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (továbbiakban: NÉBIH) végzi, és azt a Fajtaminősítő jóváhagyása után a NÉBIH-nek alkalmazni kell.

2 Általános rész

2.1 Bejelentés kezdeményezése

A bejelentést hivatalos bejelentési nyomtatványon kell megtenni. Az adatok valóságát a bejelentő, illetve adott esetben a képviselője aláírásával igazolja.

Tartalmi és formai követelményeket jogszabály írja elő.

2.2 Bejelentés elfogadása

A fajtabejelentések folyamatosak, de az adott tenyészidőre vonatkozó bejelentést csak a Rendelet 4. sz. mellékletében meghatározott határidőig lehet elfogadni. A nem jogszabály szerint kitöltött, illetve a nem EU tagországban illetékes bejelentő írásbeli hozzájárulása nélkül beküldött bejelentőíveket a NÉBIH elfogadás nélkül visszaküldi. A beérkezett bejelentőívek elfogadásáról a NÉBIH határozatot hoz.

2.3 Vizsgálat szüneteltetése, megszünése, bejelentések visszavonása, meghosszabbítása

2.3.1 A vizsgálat szüneteltetése

A vizsgálat szüneteltetését a bejelentő egyéves növényfajok esetén egy alkalommal, egy tenyészidőszakra kérheti. A kérelmet írásban legkésőbb a vetőmag beérkezésének határidejéig kell közölni.

2.3.2 Vizsgálat megszüntetése

A NÉBIH a vizsgálatokat a rendelet 13.§ (3) alapján szüntetheti meg.

A már kísérletbe állított fajtákra vonatkozó bejelentéseket a bejelentő írásban visszavonhatja. Tárgyévire vonatkozóan a visszavonást a vetőmag beérkezési határidőig kell megtenni.

2.3.3 Vizsgálat meghosszabbítása

Amennyiben a vizsgálat bármely okból meghiúsul, a vizsgálat ideje legfeljebb egy évvel meghosszabbítható.

2.4 Új fajtafenntartó bejegyzése

Az államilag elismert - oltalom alatt nem álló fajták- hazai fajta fenntartására újabb fajtafenntartó jelentkezhet be az erre szolgáló nyomtatványon. A bejelentés alapján a NÉBIH ellenőrzi a fajtafenntartás eredményességét úgy, hogy az új fajtafenntartótól bekért vetőmagot (szaporítóanyagot) egyéves DUS vizsgálatban a referenciagyűjteményben lévő vetőmaggal (szaporítóanyaggal) összehasonlítja. Ha a fajtafenntartás ellenőrzésének eredménye pozitív, akkor a NÉBIH előterjesztést készít a Fajtaminősítő Bizottság részére az újabb fajtafenntartó bejegyzésére.

2.5 Bejelentések nyilvántartása

A NÉBIH a bejelentőíveket érkezteti és iktatja. Az iktatás során rögzíti a fajtajelölt nevét vagy nemesítői jelzését, amelyen a vizsgálati idő alatt a nyilvántartásban szerepel. A fajta azonosítása a vizsgálat ideje alatt a nyilvántartási szám alapján történik. (Azon fajták, melyek már szerepelnek az EU Közösségi Katalógusában, a regisztrált néven kerülnek nyilvántartásra.)

2.6 Fajtanév bejelentése

Amennyiben a bejelentő a fajta nevét a bejelentőíven nem adta meg, vagy azon változtatni akar, úgy azt külön kérés nélkül az utolsó vizsgálati év vetőmag beérkezésének határidejéig kell megadni.

2.7 Egyéb általános tudnivalók

2.7.1 Elismerés utáni ellenőrzés

A NÉBIH a tartós tárolóban őrzött letéti minták és a fajtafenntartótól bekért vetőmag összehasonlításával a fajta fenntartását szűrőpróbaszerűen ellenőrzi.

2.7.2 Felkerülés a nemzeti, az EU és az OECD fajtajegyzékre

Az állami elismerésről szóló határozat kiadása után az állami elismerésben részesült fajták felkerülnek a Nemzeti Fajtajegyzékre. A Nemzeti Fajtajegyzék változásairól a NÉBIH tájékoztatja az a Közösségi Növényfajta Hivatalt, valamint az Európai Unió Bizottságát, amely gondoskodik az EU Közös Katalógusra vételről. A NÉBIH évente egy alkalommal küld jelentést az OECD tagállamok részére készülő jegyzék kiegészítéséhez.

2.7.3 Visszavonás a Nemzeti Fajtajegyzékről

Az állami elismerés 10 évre szól. A bejelentő az elismerés időtartama alatt bármikor kérheti az állami elismerés visszavonását.

2.7.4 A nemzeti Fajtajegyzéken való szereplés meghosszabbítása

A fajta fenntartója két évvel az állami elismerés lejáratát előtt kérheti a fajta Állami elismerésének meghosszabbítását. A NÉBIH az előírt egyéves összehasonlító DUS vizsgálatok, és az adminisztratív eljárások lefolytatása után a meghosszabbítási javaslatot a Fajtaminősítő Bizottság elé terjeszti.

3 Gazdasági értékvizsgálatok gyakorlati végrehajtása

3.1 Kísérleti helyek száma

Szakmai minimum: 4 hely (minimum 3 értékelhető hely)

3.2 Kísérlet időtartama

2 év

3.3 Kísérleti elrendezés tenyészterület, parcella méret

A kísérletek 4 ismétléses véletlenblokk elrendezésűek az állomásokra meghatározott randomizáció szerint beállítva.

Egy kísérlet típusban legfeljebb 35 fajta szerepelhet.

bruttó parcellaméret: 1,40 x 9,20 m

sorok száma: 12 db

vetésmélység: 3-4 cm

sortáv: 10,5 cm

csíraszám: 1000 csíra/m²

3.4 Vetőmag beküldése mennyiségi és minőségi előírások, határidők

3.4.1 Beküldendő vetőmag mennyisége

A Rendelet 2. sz. mellékletének nem megfelelő minőségű paraméterrel rendelkező vetőmag a kísérletekből kizárható. Minősége a mindenkor érvényes állami elismerést szabályozó rendelet előírásainak feleljen meg.

A vetőmag minőségi tulajdonságait a bejelentő köteles közölni melyet szűrőpróba szerint a NÉBIH ellenőriz.

3.4.2 Vetőmag beérkezési határideje

Március 15.

3.4.3 Csávázás

2008 szeptemberétől központi csávázást végzünk. A beküldött vetőmagnak kémiai szerektől mentesnek kell lennie, a DUS parcellák vetőmagjával együtt küldhető.

3.4.4 Beküldés

A vetőmag beküldéséről a bejelentőnek kell gondoskodnia. A vetőmagot az alábbi címre kell eljuttatni: NÉBIH FKÁ, 2463 Tordas, Szabadság u. 2. Vetőmagelosztó.

A vetőmagelosztóban nyilvántartást vezetnek a beérkezett vetőmagról.

3.5 Vetőmag szétoztás, kiszállítás

A beérkezett vetőmagokból kell kimérni a kísérleti állomásonként szükséges vetőmag mennyiségeket. A fajtakísérleti referens elkészíti az éves kiszállítási tervet és a kísérleti útmutatót és megküldi a kísérletet végzőknek.

Standard fajták vetőmagjának tárgyában a NÉBIH a bejelentőkkel évente egyeztet.

3.5.1 Kísérleti vetőmag maradékok tárolása, kezelése

A kísérletek lezárása után megmaradt növényanyagot a VEO megsemmisíti. Amennyiben a maradékra a beküldő igényt tart, ezt a beszállításkor írásban jelezni kell.

3.6 Kísérlet beállítása

3.6.1 A terület kiválasztása

Kísérletet csak megfelelő kultúrállapotú, nehezen irtható gyomoktól és talajlakó állati kártevőktől, barázdáktól, és bakháaktól mentes, a talajféleségnek és termőréteg-mélységnek megfelelő művelésben részesített, homogén talajminőségű táblába szabad elhelyezni.

Külső helyszínen kísérletet ismeretlen agrotechnikai előtörténetű, nem azonos előveteményű táblába elhelyezni nem szabad!

A kísérleti területet az elővetemény lekerülésétől a kísérlet vetéséig folyamatosan gyommentesen kell tartani. Kísérlet kísérlet után legalább három évig nem kerülhet ugyanarra a területre. Az előveteményre vonatkozó szakmai korlátozásokat be kell tartani.

3.6.2 Tápanyag utánpótlás

A kísérleti területre szerves trágyát kijuttatni csak a kísérlet előveteménye alá, vagy azt megelőzően szabad. A szerves trágyát a tápanyag mérlegbe nem kell beállítani. A műtrágya adagokat a kísérleti területre vonatkozó 5 éven belül elvégzett talaj-tápanyag vizsgálatra épített műtrágya mérleg alapján kell meghatározni, a termőtájról jellemző, termésszinthez igazítva.

3.6.3 Vegyszeres gyomirtás

A vegyszeres gyomirtást a növényállományra nézve a lehető legkisebb várható fitotoxikus kárt okozó engedélyezett gyomirtó szerekkel szabad végezni.

3.6.4 Vetés

Vetés javasolt ideje: március 2. fele

3.6.5 Kísérleti parcellák jelzése, kezelése

A kísérleti parcellákat a NÉBIH a vetést követő 3 héten belül mind a négy ismétlésben ellátja egyértelmű, tartós jelzésekkel, s a parcellavégeket a kelés után úgy kell kiegyenesíteni, hogy a parcellák hossza egyenlő legyen. Első ismétlésben a NÉBIH feltünteti a bejelentőívben szereplő nemesítői jelzést, a további ismétlésekben a randomizációs sorszámot.

3.6.6 Növényápolás, növényvédelem

Növényvédelmi eljárást csak a kultúrára nézve a lehető legkisebb várható fitotoxikus hatást okozó növényvédő szerrel szabad végezni.

Gyomirtás: A kísérleti hely gyomflórájának megfelelően választott engedélyezett gyomirtó szerrel történhet.

Kártevők elleni védelem: A kísérletet minden állati kártevőtől meg kell védeni.

Kórokozók elleni védelem: Gombabetegségek ellen vegyszeres védekezés nem alkalmazható.

3.6.7 Öntözés

A teljesítményvizsgálatok természetes csapadékviszonyok között folynak. Öntözés automatikusan csak kelesztés céljából adható. Egyéb, a növényállomány megmentését célzó öntözés csak az állomásvezető tájékoztatása alapján, a fajtakísérleti referens hozzájárulásával végezhető.

3.7 Betakarítás

A betakarítást legkésőbb a kísérlettípus későn érő fajtáinak 14-15%-os szemnedvesség állapotánál feltétlen meg kell kezdeni (szemroppantásos módszerrel ellenőrizve).

3.8 Adat felvételezés és a megfigyelőívhez kapcsolódó fogalmak értelmezése

3.8.1 Vetési idő

Az a nap, amikor a kísérlet vetése megtörtént történt.

3.8.2 Kelés napja

Az a nap, amikor a sorok jól látszanak.

3.8.3 Bugahányás időpontja

Az a nap, amikor a növényállomány 50%-án az első bugák megjelennek és a BBCH Skála szerinti 51-es állapotban vannak. BBCH 51: bugahányás kezdete - a virágzat csúcsa kiemelkedik.

3.8.4 Növénymagasság, növényhosszúság

A növényállományban a talajtól a növény csúcsáig mért magasság cm-ben. Nem kell figyelembe venni azt az esetet, amikor a felső levél a buga csúcsa fölé nő. A lerogyott, megdőlt növények hosszúságát kiegyenesítve, felállítva kell mérni. A parcellákat az 5. sor 3-5. m-e között kell megmérni, ismétlésenként 5-5 növényt. A felvételezést virágzás után két héttel kell elvégezni.

3.8.5 Állóképesség

Betakarítás előtt ismétlésenként kell megállapítani bonitálással az alábbiak szerint:

- a növény függőlegesen áll, a parcellákon nincs megdőlés (9 kiváló)
- a növény a függőlegeshez viszonyítva $0-30^0$ közötti mértékben dőlt, illetve a parcella terület legfeljebb 15%-án látható bármilyen fokú dőlés (7 jó)
- a növény a függőlegeshez viszonyítva $30-60^0$ közötti mértékben dőlt, illetve a parcellaterület nem több mint 30 %-ára terjed ki a megdőlt részek aránya (5 közepes)
- a növény a függőlegeshez viszonyítva $60-90^0$ közötti mértékben dőlt, vagy a terület arányos megdőlés 30-60 % közé tehető (3 gyenge)
- a növény a földön fekszik (90^0) ill. 60 % terület arányos megdőlés fölött (1 rossz)

3.8.6 Technikai érettség napja

Az a nap, amikor a szemnedvesség 15% alá csökken.

3.8.7 Aratás ideje

Az a nap, amikor a tényleges aratás megtörténik.

3.8.8 Termésmennyiség mérés

A betakarításkor mért termés tömege (kg/parcella).

3.8.9 Szemnedvesség

Nedvességtartalom: Parcellánkénti termésből vett minta víztartalma %-ban. Meghatározása ismétlésenként műszerrel, kalibrált gyorsnedvességmérővel vagy szárítószekrényben történik.

3.8.10 Ezerszem tömeg

A parcellatermés megállapítása után a négy ismétlés összeöntött és egalizált terméséből légszáraz állapotban a termés ezerszem tömege.

3.8.11 Hl tömeg

A parcellatermés megállapítása után a négy ismétlés összeöntött és egalizált terméséből mért adat.

3.9 Növénykórtani tulajdonságok

A vizsgálatok célja az egyes fajtajelöltek betegségekkel szembeni rezisztenciális tulajdonságainak megállapítása. Az egyes betegségek megjelenését a fajtakísérleti állomások jelzik a kórtani referens felé a pontos felvételezés megfelelő időzítéséhez.

A kanáriköles esetében a növénybetegségek megjelenése meglehetősen rapszodikus, gyakorlatilag csak a köles porüszög esetleges megjelenésével lehet számolni.

3.9.1 Köles üszög (*Sporisorium destruens*)

Szórványos fellépése és kisebb jelentősége miatt a betegséget csak a spontán fertőzések felvételezésével értékeljük.

Spontán fertőzések kiértékelése:

Ebben az esetben a kötelezően előírt teljesítmény vizsgálati kísérletekben fellépő fertőzések mértékét kell felmérni.

Vizsgálat időpontja: A felvételezéseket mindig akkor kell végrehajtani, amikor a kísérletben szereplő genotípusok fertőzöttsége között a legnagyobb a különbség. Ez nem feltétlenül esik egybe a kísérlet legnagyobb átlagos fertőzöttségének időpontjával.

A felvételezést csak abban az esetben kell az adott kísérletben végrehajtani, ha az első ismétlésben legalább 1 genotípus fertőzöttsége eléri, vagy meghaladja a 20 %-ot.

Vizsgálat módszere: A fertőzöttség mértékét számlálással kell megállapítani, amelynek során a kísérleti parcella bármely 2 sorában 100 – 100 növényt jelölünk ki és a kijelölt szakaszokon leszámoljuk a fertőzött, üszkös bugák számát. Fertőzöttnek kell tekinteni minden üszkös virágzatot, függetlenül a fertőzésnek a virágzaton való elhelyezkedésétől és kiterjedésétől.

Adatközlés: A fertőzöttség mértékét fertőzött db %-ban kell megadni.

3.10 A fajták növénykórtani besorolása

A fajtajelölteket/fajtákat fertőzöttségük mértéke alapján 5 fogékonysági kategóriába soroljuk be a mindenkor kísérleti átlag függvényében.

Ha a fertőzöttség kísérleti átlaga $< 50\%$, a besorolás az egyes fajták fertőzöttségének a kísérleti átlagtól való eltérésén alapszik.

A kísérleti átlagot 100% -nak (bázisnak) tekintve az adott fajta:

- rezisztens (1) = fertőzöttsége nem haladja meg a kísérleti átlag értékének $25,0\%$ -át;
- mérsékelten rezisztens (2) = fertőzöttsége a kísérleti átlag értékének $25,1-75,0\%$ -a;
- közepesen fogékony (3) = fertőzöttsége a kísérleti átlag értékének $75,1-125,0\%$ -a;
- közepesnél fogékonyabb (4) = fertőzöttsége a kísérleti átlag értékének $125,1-175,0\%$ -a
- nagyon fogékony (5) = fertőzöttsége meghaladja a kísérleti átlag 175% -át.

-

Ha a fertőzöttség kísérleti átlaga $> 50\%$, a besoroláskor a tényleges fertőzöttség százalékos értékei a rezisztencia/fogékonyság következő fokozatainak felelnek meg:

- (1) 0 - 20% = rezisztens
- (2) 21 - 40% = mérsékelten rezisztens
- (3) 41 - 60% = közepesen fogékony
- (4) 61 - 80% = közepesnél fogékonyabb
- (5) 81 - 100% = nagyon fogékony

-

A fajtajelölt egy adott vizsgálati évre vonatkozó növénykórtani minősítését (1-5) az abban az évben beállított provokációs és/vagy teljesítmény kísérletek alapján megállapított fogékonysági kategóriák számtani átlaga adja **egy tizedes pontossággal**. A végző minősítést a vizsgálati években kapott kategóriák átlagával állapítjuk meg, **a matematikai kerekítés szabályai szerint**.

Ha a 3.10 pontban jelzett betegség vonatkozásában az ugyanazon fajtára megállapított fogékonysági kategóriák átlaga pontosan a két kategória közé esik, vagy az éves átlagai között $2,1$ -nél nagyobb eltérés mutatkozik, az „ellentmondásos” megjelölés kerül a végző értékelésbe.

4 A gazdasági érték megállapítása

4.1 Gazdasági értéket meghatározó tulajdonságok

4.1.1 termőképesség (14% víztartalomra korigálva)

A termés megállapítás az arra alkalmasnak ítélt kísérleti helyek elfogadott parcelláinak termése alapján történik. A hiányzó helyeket statisztikai adatpótlási módszerrel veszik figyelembe.

4.1.2 Állóképesség

4.1.3 Növénykórtani tulajdonságok

4.2 Előterjesztés szempontjai

4.2.1 Termőképesség

Minimum a standard átlag.

4.2.2 Állóképesség

Minimum a standardok átlaga.

5 Előterjesztés feltételei

Ha a fajtajelölt a DUS követelményeknek és a pozitív előterjesztés alapszempontjainak megfelelt, valamint a gazdasági vizsgálatban korlátozó tényező nem zárja ki, állami elismerési javaslattal kerül előterjesztésre.

6 Standardok használata

A standard a tulajdonságaik összességében legkedvezőbb fajták közül választható. Egy kísérletben a növényfaj jelentőségétől függően 2-3 standardot célszerű alkalmazni. Évente csak egy standard váltható le.

7 Tájékoztatás, adatközlés

7.1 Általános tudnivalók

Gazdasági értékvizsgálatok éves eredményeit a Hivatal elektronikus formában a bejelentők részére október folyamán eljuttatja.

Kísérletek megtekintése csak kísérővel (fajtakísérleti referens/állomásvezető) és egyeztetett időpontban kerülhet sor.

7.2 Részeredmények közlése

Természeredmények: augusztus 31.

Kórtani eredmények: augusztus 31.

Összefoglaló jelentés: koordinációs értekezletre.

Előterjesztés elkészítése: Fajtaminősítő Bizottság ülése előtt legalább két héttel.

8 Kísérlet elbírálása

8.1 A kísérlet elfogadása

A kísérleti parcellák a vetéssel egy időben megfelelően meg voltak jelölve. A kísérleti terület az egész tenyészidő folyamán megfelelő kultúrállapotban volt, beleértve az ellenőrző utakat is.

A növényzet a fajtára jellemző módon egyenletesen fejlődik, tápanyaghiány, talajfoltok (talajhibák), agrotechnikai hibák nem teszik kiegyenlítetté;

- a parcellákon a növényszám megfelel a tervezettnek (+/-15%);
- nem szenved gyomosságtól;
- nem érte jelentős elemi kár, vadkár, lopás, egyéb káresemény;
- az előírt megfigyeléseket, méréseket a kijelölt határidőre elvégezték, és ezt megfelelően dokumentálták, az adatokat rögzítették, továbbították.

A CV 15 %-nál kisebb.

8.2 A kísérlet kizárása

Nem felel meg a fenti feltételeknek. A kísérlet kizárásáról a fajtakísérleti referens vagy állomásvezető javaslatára az osztályvezető dönt.

9 DUS vizsgálatok

9.1 Gyakorlati végrehajtása

9.1.1 Vizsgálati helyek száma

Vizsgálati helyek száma: 2

9.1.2 Vizsgálati időtartam

2 vegetációs periódus

9.1.3 A fajta bejelentésének és visszavonásának határideje

január 31.

9.1.4 A vetőmag beérkezésére, mennyiségére és minőségére vonatkozó előírások:

A vetőmag beérkezési határideje: március 15.

Szükséges csávázatlan vetőmagmennyiség: 5 kg

Minőségi előírások: - csírázási% minimum 90,0

- tisztasági% minimum 99,5

Minősége: rendelet 5. sz. melléklet szerint, melyet szűrőpróba szerint a NÉBIH ellenőriz. Nem megfelelő minőségű paraméterrel rendelkező vetőmag a kísérletekből kizárható. A vetőmag beküldéséről Tordas FKÁ (2463 Tordas Szabadság utca 2.) VEO-ba a bejelentőnek kell gondoskodnia.

9.1.5 A vetőmag kezelése a vizsgálat befejezése után

Ha a vizsgálatok alapján a fajtát regisztrálják, akkor a kísérleti célra beküldött vetőmag maradéka a tartós tárolóba kerül. A regisztráció időtartama alatt a NÉBIH az etalon mintát a szükségletnek megfelelően felújítja.

Ha nem kerül regisztrálásra, akkor a maradék vetőmagot:

-vagy a bejelentő írásbeli kérelmére a NÉBIH az illető fajra megadott vetőmag beküldési határidő után 1 hónapon belül visszaszolgáltatja a bejelentőnek. Egy hónap után a vetőmag jegyzőkönyv felvétele mellett selejtezésre kerül.

-vagy a bejelentő írásbeli kérelmére a NÉBIH jegyzőkönyv felvétele mellett leselejtezi.

-vagy a bejelentő általános engedélye alapján, amennyiben a fajtát bármelyik UPOV hatóság már regisztrálta vagy oltalmazta, a tartós tárolóba referenciafajtaként letárolja.

-vagy ha a fajtajelölt DUS vizsgálati szempontból értékes tulajdonsággal rendelkezik és a bejelentő nem tart igényt a vetőmagra, példafajtaként a tartós tárolóba letárolásra kerül.

9.1.6 Vizsgálati irányelv száma

Nemzeti tulajdonság lista 1987

9.2 Kísérletek beállítása és végrehajtása

9.2.1 Parcellák jelölése

A DUS kísérlet minden esetben kódolva kerül beállításra. A parcella jelzése a vetésterv szerinti kódszámot tartalmazza. A fajtajelzések feltüntetése tilos.

9.2.2 Parcella adatok

Megnevezés	Tág térállású állomány	Sűrűsoros parcellák
Parcella hossza	4,6 m	4,60 m
Parcella szélessége	1,4 m	1,40 m
Sortávolság	35 cm	12 cm
Tőtávolság	30 cm	30 cm
Sorok száma	4	10
Növényszám/parcella	kb.70	kb. 2500
Ismétlések száma	2	2

9.2.3 Vetés módja

Géppel.

9.2.4 Vetés időpontja

Április közepe-vége.

9.2.5 Tőszámbeállítás

Kelés után (sorok kivágásával és egyeléssel).

9.2.6 Öntözés

A növényállomány optimális fejlődéséhez szükség esetén öntözéssel kell pótolni a hiányzó vizet.

9.2.7 Növényvédelem

Gyomirtás: kézi.

Kórokozók elleni védelem: megelőző vegyszeres védelem.

Kártevők elleni védelem: vegyszeres védelem szükség szerint.

9.2.8 A vizsgálati minták begyűjtése

Ismétlésenként 10-10 zöld növény, valamint buga.

9.3 Tulajdonságtáblázat

Nemzeti tulajdonság lista 1987 (lásd 1. sz. Függelék)

9.4 Laboratóriumi vizsgálat

9.5 Gélelektroforézises vizsgálat

9.6 A DUS vizsgálati eredmények megállapítása, döntési szabályok

9.6.1 Megkülönböztethetőség

A fajta megkülönböztethető, ha minden más fajtától, amelynek létezése a bejelentés időpontjában közismert, világosan megkülönböztethető. Csak regisztrációra fajtaoltalom nélkül akkor megkülönböztethető, ha az EU közös fajtakatalógusán lévő fajtától világosan megkülönböztethető.

Minőségi tulajdonságoknál két fajta között akkor tekinthető a különbség világosnak, ha egy vagy több tulajdonság esetében a kifejeződési értékek két különböző fokozatba esnek. Nem valódi minőségi és vizuálisan regisztrált mennyiségi tulajdonságoknál a különbség akkor világos, ha az összehasonlított fajták közötti különbség nagyobb, mint a tulajdonságok kifejeződésének fajtán belüli szóródása. (minimum distans).

Mért mennyiségi tulajdonságoknál a különbség akkor világos, ha egy vagy több tulajdonság esetén a felvételezett értékek közötti különbség statisztikai módszerrel igazolt (t próba és/vagy a megkülönböztethetőség százalékos módszere).

9.6.2 Egyöntetűség

A fajta akkor tekinthető elégségesen egyöntetűnek, (relatív homogenitás) ha a fajtán belüli változékonyság nem nagyobb, mint az összehasonlítható ismert fajták változékonysága

Egyöntetűségi probléma előfordulása esetén a DUS vizsgálatához és a letéti minta képzéséhez a NÉBIH akkor fogad el a bejelentőtől maximum egy alkalommal új vetőmagot, ha az abszolút homogenitási vizsgálat során az eltérő egyedek száma nem haladja meg az irányelvekben megengedett értékek kétszeresét, vagy a relatív homogenitás esetén az egyes tulajdonságokra számolt szórás érték sehol sem haladja meg az összehasonlító fajták átlagszórás értékének kétszeresét.

9.6.3 Állandóság

Az állandóságot a DUS vizsgálat során nem figyeljük meg, azt a fajtafenntartótól a később bekért vetőmagnak az etalon vetőmaggal történő összehasonlításával ellenőrizzük. Döntési alapelv: amelyik fajta a DUS vizsgálat során egynemű, az állandónak tekinthető.

9.7 Egyéb DUS vizsgálati tudnivalók

9.7.1 Kiértésítés

A DUS problémákról a bejelentő /képviselő /nemesítő kiértésítését az észlelést követően, lehetőség szerint azonnal meg kell tenni (probléma személyes bemutatása a kísérletben), míg az írásos rögzítésére az időközi jelentésben kerül sor.

A végleges jelentést legkésőbb a Fajtaminősítő Bizottság üléséig el kell készíteni.

9.7.2 Állami elismerés meghosszabbítása

Az állami elismerés meghosszabbításának vizsgálati időtartama, a letéti felújító vizsgálattal megegyező módon, egy vizsgálati ciklus. A meghosszabbítás követelményeinek csak akkor felel meg a fajta, ha ebben a vizsgálati ciklusban a DUS-vizsgálat során eleget tesz a fajtaazonosság és egyöntetűség (morfológiailag nem különbözik az eredeti letéti mintából felnevelt növény fajtaleírásától) követelményeinek. (Rendelet 18.§ 2. és 4. bekezdései). Amennyiben az egyöntetűség vizsgálata során probléma lép fel, az állami elismerés meghosszabbításának DUS-vizsgálata új vetőmaggal, még további egy évvel meghosszabbítható.

10 Előterjesztés tartalma

A DUS vizsgálatok eredményességéről a NÉBIH közvetlenül, a Fajtaminősítő Bizottság közreműködése nélkül dönt.

A gazdasági értékvizsgálatok lezárása után pozitív DUS vizsgálati eredménnyel a fajtát a NÉBIH állami elismerésre vagy a vizsgálatok megszüntetésére a Fajtaminősítő Bizottság illetékes szekciója elé terjeszti.

Az állami elismerésre javasolt fajta előterjesztésének tartalma:

Egy-egy faj fajtájának előterjesztését egy bevezető nyitja meg, amely az illető faj termesztésének, fajtaellátottságának helyzetét mutatja be, illetve egyéb idevonatkozó információt közöl.

Fajtánként szöveges előterjesztés készül.

Fajonként egy döntési táblázat készül, amely tartalmazza a döntéshez felhasználható tulajdonságokat és az egyes tulajdonságoknál előírt döntési kritériumokat.

Az évenkénti és az összevont kísérleti eredményeket tartalmazó táblázatokat külön kötetbe kötjük, amelyet csak a Fajtaminősítő Bizottság illetékes szekciója tagjainak küldünk meg, ugyanis a bejelentő már korábban megkapott minden információt az előterjesztett fajtáról.

11 NÉBIH nemzetközi tájékoztatási kötelezettsége

A fajta bejelentéséről, a bejelentés visszavonásáról a fajta állami elismeréséről, illetve az állami elismerés megszüntetéséről, továbbá a fajtanév és a fajtafenntartó változásáról az EU Bizottságot és a tagországok hatóságait tájékoztatni kell.

A CPVO részére az alábbi információkat kell megadni, amelyet javasolnak hivatali kiadványban is közzétenni:

- a bejelentés napja,
- a fajta nyilvántartási száma,
- a javasolt végső fajtanév,
- a bejelentések visszavonása,
- a bejelentések visszautasítása,
- az állami elismerés megadása.

BBCH Skála - kalászos gabonafélék

0	CSÍRÁZÁS
00	száraz mag
09	kelés - a rügyecske áttörte a talajfelszínt
1	LEVÉLFEJLŐDÉS
10	első levél megjelenése
11	1 leveles állapot - 1 kiterült levél
12	2 leveles állapot - 2 kiterült levél
1n	n leveles állapot - n kiterült levél
2	BOKROSODÁS
20	mellékhajtások megjelentése előtti állapot
21	bokrosodás kezdete - 1 mellékhajtás
22	bokrosodás - 2 mellékhajtás
2n	bokrosodás - n mellékhajtás
29	bokrosodás vége, utolsó mellékhajtás
3	SZÁRNÖVEKEDÉS
30	szárbaingulás
31	1 szárcsomós állapot - az első nódusz 1 cm-re van a bokrosodási csomótól
32	2 szárcsomós állapot - a 2. nódusz 2 cm-re van az 1. nódusztól
3n	n szárcsomós állapot
39	nyelvecske állapot - zászlóslevél kiterült, ligula látható
4	KALÁSZKEZDEMÉNY FEJLŐDÉSE
41	levélhüvely növekedés kezdete (zászlóslevél)
43	levélhüvely duzzadt
45	levélhüvely növekedés vége
47	levélhüvely felnyílása
49	első toklászkok megjelentése (szálkás gabonánál)
5	KALÁSZHÁNYÁS
51	kalászhányás kezdete - a virágzat csúcsa kiemelkedik
55	a kalász 50%-ban kiemelkedett
58	a kalász 80%-ban kiemelkedett
59	kalászhányás vége - a kalász teljesen kiemelkedett
6	VIRÁGZÁS
61	virágzás kezdete - a virágzat csúcsa kiemelkedik a levélhüvelyből, az első kalász látható
65	teljes virágzás - a porzók 50%-a látható
69	virágzás vége - csak száraz portok látható, a virágzás befejeződött az összes kalászkában
7	SZEMKÉPZŐDÉS
71	szemképződés - a szemek a végleges méretük felét elérték
73	korai tejesérés
75	tejesérés - a szemek tejszerű nedvvel telítődtek, elérték végleges méretüket, zöldek
77	késői tejesérés
8	ÉRÉS
81	viaszérés kezdete
85	viaszérés - a szemek puhák, de belül szárazak, a körömnymom nem marad meg
87	sárgaérés - a szemek szilárdak, a körömnymom megmarad
89	teljesérés - a szemek kemények, körömmel nehezen benyomhatók
9	ÖREGEDÉS
92	túlérés - a szemek nagyon kemények, körömmel nem vágathatók el
93	szempergés
97	teljes növény száradás
99	betakarított termés

